

यसरी नै आरू फुल्ल कथासङ्ग्रहको अध्ययन

त्रिभुवन विश्वविद्यालय मानविकी तथा सामाजिक शास्त्र सङ्काय
अन्तर्गत स्नातकोत्तर तह, दोस्रो वर्ष दसौं पत्र (५१०-१) को
प्रयोजनका लागि प्रस्तुत

शोधपत्र

शोधार्थी

मनकुमारी शर्मा

क्रमाङ्क क्याम्पस रो.नं. ०६/२०६६

रजिष्ट्रेशन नं. ६-१-३१४-५१-९९

नेपाली विभाग

पृथ्वीनारायण क्याम्पस

पोखरा-२०७२

सिफारिस-पत्र

त्रिभुवन विश्वविद्यालय पृथ्वीनारायण क्याम्पस नेपाली विभाग अन्तर्गत स्नातकोत्तर तह द्वितीय वर्ष दसौं पत्र (५१०-१) को प्रयोजनका लागि यसरी नै आरू फुल्ल कथासङ्ग्रहको अध्ययन शीर्षकको शोधपत्र यस विभागकी छात्रा मनकुमारी शर्माले मेरा निर्देशनमा तयार पार्नु भएको हो । यस शोधपत्रको मूल्याङ्कन गर्ने व्यवस्था गरिदिनु हुन नेपाली विभागको अनुसन्धान समिति समक्ष सिफारिस गर्दछु ।

शोध निर्देशक

कृष्णप्रसाद पौडेल

सह-प्राध्यापक

नेपाली विभाग

पृथ्वीनारायण क्याम्पस, पोखरा

वि.सं. : २०७२/१२/२३

सन् : ५/०४/२०१६

कृतज्ञता ज्ञापन

पृथ्वीनारायण क्याम्पस नेपाली विभाग अन्तर्गत स्नातकोत्तर तह दोस्रो वर्षको दसौं पत्र (५१०-१) को प्रयोजनको लागि यसरी नै आरू फुल्ले कथासङ्ग्रहको अध्ययन शीर्षकको शोधपत्र मैले तयार पारेकी हुँ । आफ्नो कार्यव्यस्तताको बाबजुद पनि अमूल्य समय निकालेर शोध निर्देशनमा खर्चेर आवश्यक सल्लाह, सुझाव, प्रेरणा र उचित मार्ग निर्देशन गर्नु हुने गुरू सहप्राध्यापक कृष्णप्रसाद पौडेलप्रति म हार्दिक कृतज्ञता ज्ञापन गर्दछु । मलाई शोध लेखन गर्ने सु-अवसर प्रदान गर्ने पृथ्वीनारायण क्याम्पस नेपाली विभाग तथा विभागीय प्रमुख आदरणीय गुरू प्रा.डा. विष्णुप्रसाद पौडेलप्रति पनि कृतज्ञ छु ।

यस शोधपत्र तयारीका लागि आवश्यक पुस्तक, पत्रपत्रिका एवम् विविध जानकारी उपलब्ध गराएर सहयोग गर्ने यस शोधपत्रका शोधनायक विवश वस्ती र पश्चिमाञ्चल क्षेत्रीय पुस्तकालयलाई हार्दिक धन्यवाद दिन चाहन्छु । मलाई आफ्नो काममा सधैं प्रेरणा दिनुहुने आदरणीय बुबा रूद्रप्रसाद सापकोटा, आमा नन्दकुमारी सापकोटाको आशीर्वाद, मेरा श्रीमान् श्रीराम पौड्याल र घरपरिवारको निरन्तर सहयोगलाई यस समयमा बिर्सन सकिदैन । यस शोधपत्रलाई अन्तिम रूप दिने गण्डकी हाईटेक प्रा.लि. बगरका अनु बराललाई पनि हार्दिक धन्यवाद प्रकट गर्दछु । अन्त्यमा प्रस्तुत शोधपत्रको मूल्याङ्कनका लागि त्रिभुवन विश्वविद्यालय पृथ्वीनारायण क्याम्पस, नेपाली विभाग समक्ष प्रस्तुत गर्दछु ।

वि.सं. : २०७२/१२/२३

सन् ५/०४/२०१६

.....
मनकुमारी शर्मा

नेपाली विभाग

क्याम्पस क्रमाङ्क : ०६/२०६६

पृथ्वीनारायण क्याम्पस, पोखरा

सङ्क्षिप्त रूप तथा चिह्न सूची

सङ्केत

अर्थ

/

वा, अथवा र छुट्याउने

( )

स्पष्ट पारिएको

:-

उदाहरणार्थ

“ ” / ‘ ’

उद्धरण चिह्न

सङ्क्षिप्त रूप

पूर्ण रूप

आइ.ए.

इन्टर अफ आर्टस्

एम.ए.

मास्टर अफ आर्टस्

एस.एल.सी.

स्कूल लिभिङ्ग सर्टिफिकेट

क्र.स

क्रमसङ्ख्या

गा.वि.स.

गाउँ विकास समिति

त्रि.वि.

त्रिभुवन विश्वविद्यालय

नं.

नम्बर

ने.रा.प्र.प्र

नेपाल राजकीय प्रज्ञाप्रतिष्ठान

मा.वि

माध्यमिक विद्यालय

वि.सं.

विक्रम संवत्

पृ.

पृष्ठ

सम्पा.

सम्पादक

सा.प्र.

साभ्ना प्रकाशन

विषय सूची

स्वीकृति पत्र

सिफारिस पत्र

कृतज्ञता ज्ञापन

सङ्क्षिप्त रूप तथा चिह्न सूची

विषय सूची

परिच्छेद : एक

शोध परिचय १-४

१.१ शोध परिचय	१
१.२ शोधपत्रको शीर्षक	१
१.३ शोधपत्रको प्रयोजन	१
१.४ समस्या कथन	१
१.५ शोधपत्रको उद्देश्य	२
१.६ पूर्व कार्यको विवरण	२
१.७ शोधको औचित्य	३
१.८ शोधकार्यको सीमाङ्कन	४
१.९ शोध विधि	४
१.१० शोधपत्रको रूपरेखा	४

परिच्छेद : दुई

कथाकार विवश वस्तीको जीवनी, व्यक्तित्व र कृतित्व ५-१२

२.१ जन्म र स्थान	५
२.२ पेसा र बसोबास	५

२.३ शिक्षादीक्षा	५
२.४ वैवाहिक जीवन	५
२.५ रूचि र स्वभाव	६
२.६ सम्मान तथा पुरस्कार	६
२.७ विवश वस्तीको व्यक्तित्व	६
२.७.१ शारीरिक व्यक्तित्व	७
२.७.२ साहित्यिक व्यक्तित्व	७
२.८ साहित्येतर व्यक्तित्व	१०
२.९ निष्कर्ष	११

परिच्छेद : तीन

कथाको सैद्धान्तिक परिचय र नेपाली कथाको विकास	१३-२८
--	-------

३.१ कथाको व्युत्पत्ति र परिचय	१३
३.२ कथाको परिभाषा	१३
३.३ कथाका तत्त्वहरू	१५
३.३.१ कथानक वा कथावस्तु	१५
३.३.२ पात्र/चरित्र	१६
३.३.३ परिवेश	१६
३.३.४ उद्देश्य	१७
३.३.५ भाषाशैली	१७
३.३.६ दृष्टिविन्दु	१८
३.४ कथाको वर्गीकरण	१८
३.४.१ विषयका आधारमा कथाको वर्गीकरण	१८
३.४.२ सिद्धान्तका आधारमा कथाको वर्गीकरण	१९
३.४.३ रीति तथा शैलीका आधारमा कथाको वर्गीकरण	२१
३.५ नेपाली कथाको विकासक्रम	२१
३.६ आधुनिक नेपाली कथामा कथाकार विवश वस्तीको स्थान	२२

३.७ कथाकार विवश वस्तीको कथायात्रा	२४
३.८ निष्कर्ष	२७

परिच्छेद : चार

यसरी नै आरू फुल्ल कथासङ्ग्रहको अध्ययन तथा विश्लेषण	२९-६०
४.१ यसरी नै आरू फुल्ल कथासङ्ग्रहका कथाको अध्ययन	२९
४.२ कथाकार वस्तीका कथाको प्रवृत्तिगत विश्लेषण	४७
४.२.१ राजनीतिक विषयवस्तु समेटिएका कथा	४७
४.२.२ सामाजिक विषयवस्तु समेटिएका कथा	५३
४.२.३ मनोवैज्ञानिक विषयवस्तु समेटिएका कथा	५७
४.३ निष्कर्ष	५८

परिच्छेद : पाँच

उपसंहार तथा निष्कर्ष	५९-६२
५.१ सारांश	६१
५.२ निष्कर्ष	६२
५.३ भावी शोधका लागि सम्भाव्य शीर्षक	६३
सन्दर्भ सूची	६४